

III. MAJANDUSTEOREETILINE KONTSEPTSIOON, METOODIKA JA KOOSTAMINE

Välissektori statistika meetodiliseks aluseks on Rahvusvahelise Valuutafondi maksebilansi käsiraamatu 5. versioon (*Balance of Payments Manual 5th Edition*), millest lähtuvalt arendatakse ka maksebilansistatistika Eesti mudelit. Järgnevalt tutvustame lähemalt kolme põhidokumendi (maksebilanss, rahvusvaheline investeerimispositsioon ja välisvõlg) olemust ning olulisemaid mõisteid, avaldamispoliitikat ja koostamise süsteemi.

MAKSEBILANSS

Oma olemuselt on maksebilanss ühest küljest riigi kõikide institutsionaalsete sektorite konsolideeritud kasumiaruanne, teisest küljest aga nende koondbilanss. Ettevõtte finantsaruanded kajastavad üksikettevõtja suhteid teda ümbritseva keskkonnaga. Maksebilansi ülesanded on teoreetiliselt samad, kuid ettevõtjaks on riigi majandus tervikuna ja teda ümbritsevaks keskkonnaks ülejäänud maailm.

Maksebilanss on statistiline aruanne, mis summeerib konkreetse riigi teatud perioodi jooksul sooritatud majandustehingud ülejäänud maailmaga. Perioodiks on tavaliselt kuu, kvartal või aasta.

Maksebilanss

- kirjeldab *jooksevkontol* välismajandustegevusest saadava sisemajanduse koguprodukti (SKP), rahvusliku koguprodukti (RKP) ja sisemajanduse kogutulu (SKT) kujunemist;
- näitab *kapitali-, finants- ja reservvarade kontol* välisfinantseerimisallikate struktuuri;
- aitab hinnata riigi välismajanduslikku positsiooni ja võrrelda seda teiste riikide omaga;
- aitab selgitada välisvaluutareservide muutumise põhjuseid;
- on riigi raha- ja majanduspoliitiliste otsuste tegemise alusdokument.

Jooksevkonto jaguneb neljaks osaks: *kaubad, teenused, tulu ja jooksevülekanDED* (vt „Maksebilansistatistika mõisted ja selgitused“). Kaupade ja teenuste kontodel kirjendatakse kõik kaupade ja teenuste müügist saadaolevad ning ostmisel tasumisele kuuluvad summad. Tulukonto kajastab tootmistegurite (kapital ja töäjõud) kasutamise ja kasutada andmisega seotud tulusid. JooksevülekanDena on vaadeldavad kõik ülejäänud majandustehingud, mis on seotud residentide kasutada oleva kogutulu kujunemisega ega samastu kapitaliülekanDega.

Finantseerimisallikad jagunevad kolme konto vahel: *kapitalikonto, finantskonto* ja *reservvarade konto*. Kapitalikontosse kirjendatakse peamiselt investeeringu iseloomuga välisabi, immateriaalse varaga seotud tehingud (nt intellektuaalse omandi ostmine või loovutamine, CO₂ saastekvootide müük jms), võlgade andeksandmine ning muud kasutada oleva kogutulu kujunemisega mitteseotud rahvusvahelised kapitaliülekanDED. Finantskonto kajastab välisinvesteeringuid, mis liigituvad nelja põhikategooriasse: *otseinvesteeringud, portfelliinvesteeringud, tuletisinstrumendid* ja *muud investeeringud*. *Reservvarade* konto näitab Eesti puhul keskpanga kulla- ja välisvaluutareservide muutusi.

Maksebilansi koostamise aluseks ei ole riigi territoorium, vaid majanduslik territoorium, mida haldab selle riigi valitsus ja mille piires toimub isikute, kaupade ja kapitali vaba liikumine. Siia kuuluvad territoriaalveed, õhuruum ja riigi välismaal asuvad enklaavid (saatkonnad, sõjaväebaasid, eritsoonid jne). Maksebilansitehing on üldjuhul *residendi* ja *mitteresidendi* vaheline tehing, mis võib olla nii rahaline kui ka mitterahaline.

Resident on Eestis püsivat elukohta omav isik või Eestis registreeritud füüsiline isik. *Mitteresident* on välismaal registreeritud juriidiline või füüsiline isik, kelle alaline elukoht on mõnes teises riigis, mitte Eestis.

Kuna maksebilanss kajastab tehinguid teatud perioodil, siis on maksebilansi kirjete väärtused *voomuutujad*.

Maksebilanss koostatakse *tekkepõhiselt*, st tehingu kirjendamise aluseks on ajahetk, mil tehing poolte vahel sõlmiti või omandiõigus muutus, sõltumata asjaolust, kas raha on tegelikult laekunud või makstud. Kõik maksebilansitehingud kajastatakse *turuhindades*.

Maksebilansi koostamisel lähtutakse *kahekordse kirjendamise põhimõttest*. Igal tehingul on kaks võrdset, kuid erinevatel kirjetel ja vastasmärgiga kajastuvat poolt: *kreedit* (+) ja *deebet* (-). Kreedit näitab meie kasutuses olevate finantsressursside suurenemist, deebet aga nende ressursside kasutamist (vt tabel 3.1).

Tabel 3.1. Kreedit ja deebet

	Ressursside suurenemine	Ressursside kasutamine
	KREEDIT „+”	DEEBET „-”
Jooksevkonto	Kaupade eksport	Kaupade import
	Teenuste müük	Teenuste ost
	Tulu sissevool	Tulu väljavool
	Ülekannete sissevool	Ülekannete väljavool
Kapitalikonto	Kapitaliülekannete sissevool	Kapitaliülekannete väljavool
	Immateriaalse vara suurenemine	Immateriaalse vara vähenemine
Finantskonto	Välisõuete vähenemine	Välisõuete suurenemine
	Väliskohustuste suurenemine	Väliskohustuste vähenemine
Reservvarad	Reservvarade vähenemine	Reservvarade suurenemine

Ideaaljuhul peab maksebilansi kõigi kirjete summa võrduma nulliga. Maksebilansi koostamise keerukuse ja ulatuse tõttu tekivad statistilise info kogumisel aga alati ebatäpsused. Neid kajastatakse maksebilansi tasakaalu viimiseks *vigade ja täpsustuste* kirjel.

Maksebilansi standardesituse kohaselt kajastatakse jooksevkontol ning kapitalikontol kõigi kirjete deebet- ja krediti käibed eraldi. Finantskontol ja reservvarade kontol tuuakse välja üksnes *netokirjed* (deebet ja krediti summa).

RAHVUSVAHELINE INVESTEERIMISPOSITSIOON

Rahvusvaheline investeerimispositsioon (-seis) on riigi kõikide institutsionaalsete sektorite finantsvarade ja -kohustuste konsolideeritud koondbilanss ehk välisvarade ja -kohustuste seis kindlal kuupäeval (kvartali lõpu seisuga) väljendatuna selle kuupäeva turuhindades.

Kuna konsolideerimisel sektoritevahelised ja -sisesed nõuded ja kohustused vastastikku taanduvad, kajastab rahvusvaheline investeerimispositsioon vaid riigi kui terviku *välisõudeid ja -kohustusi*. Investeerimispositsioon erineb klassikalisest bilansist selle poolest, et investeerimispositsioonis ei võeta arvesse Eestis asuvat residentidele kuuluvat reaalarva ja omakapitali. See on ka põhjus, miks investeerimispositsioon pole tasakaalus.

Netoinvesteeringispositsioon on riigi kõikide institutsionaalsete sektorite välisaktiivate ja -passiivate vahe.

Kui välisnõuded ületavad väliskohustusi, siis on riigi netoinvesteeringispositsioon positiivne ning näitab ülejäänud maailma netovõlga sellele riigile. Negatiivne netoinvesteeringispositsioon näitab aga selle riigi võlga ülejäänud maailmale. Netoinvesteeringispositsioon jaguneb pika- ja lühiajaliseks. Pikaajalise netoinvesteeringispositsiooni arvestuse alus on pikaajalised (lepingujärgse tähtajaga üle ühe aasta) nõuded ja kohustused. Lühiajalise positsiooni moodustab alla üheaastase tähtajaga kapital.

Investeeringispositsiooni koostamisel järgitakse samu põhimõtteid ja mõisteid, mida maksebilansi puhul. Neist olulisemad on *tekkepõhine arvestuspõhimõte* ning seisude kajastamine positsiooni koostamise päeva turuhindades.

Noteerimata väärtpaberite puhul ei ole nende turuväärtus alati kättesaadav ja selle kaudne hindamine on keerukas. Eesti Pank kasutas sellistel juhtudel kuni 2006. aastani Eesti residentide aktsiakohustuste hindamisel Eesti Väärtpaberite Keskregistris sisalduvat teavet. Kuna samade aktsiate hindamisel partnerriigi koostatavas investeeringispositsioonis pole vastav info üldjuhul kättesaadav, põhjustab see riikidevahelist statistilist asümmeetriat. Seetõttu otsustasid Euroopa Liidu statistika töögrupid üksmeelselt kajastada noteerimata aktsiad ühtsuse saavutamiseks nende raamatupidamisväärtuses (omakapital jagatud aktsiate arvuga), mis on üldjuhul turuhinnast madalam. Eesti Pank on seda meetodit rakendanud alates 2007. aasta algusest.

Noteeritud ettevõtete aktsiate kajastamisel kasutatakse turuhinda. Kvartalis, mil ettevõtte börsilt lahkub, kasutatakse aktsiahinna arvutamisel turuväärtust, mis seejärel viiakse nelja järgneva kvartali jooksul raamatupidamisväärtusesse.

Rahvusvahelist investeeringispositsiooni kajastavad näitajad on koostatud perioodi lõpu seisuga.

VÄLISVÕLG

Välisvõlastatistika koostamise aluseks on rahvusvahelises investeeringispositsioonis kajastatud välisnõuded ja -kohustused, mis on oma olemuselt võlad ehk millega kaasneb tagasimaksmise kohustus.

Võlaarvestusse ei kuulu aktsia- või osakapitali tehtud otse- ja portfelliinvesteeringud, reinvesteeringud (taasinvesteeringud) tulu (eelmistel perioodidel ja jooksva perioodi jaotamata kasum/kahjum ja omakapitali reservid) ega tuletisinstrumendid. Samuti ei arvata välisvõla hulka keskpanga kullavarusid ja Rahvusvahelise Valuutafondi arvestusühikuid ehk SDRre (*special drawing rights*, vt „Maksebilansistatistika mõisted ja selgitused“).

Välisvõlga iseloomustavatest näitajatest on olulisemad:

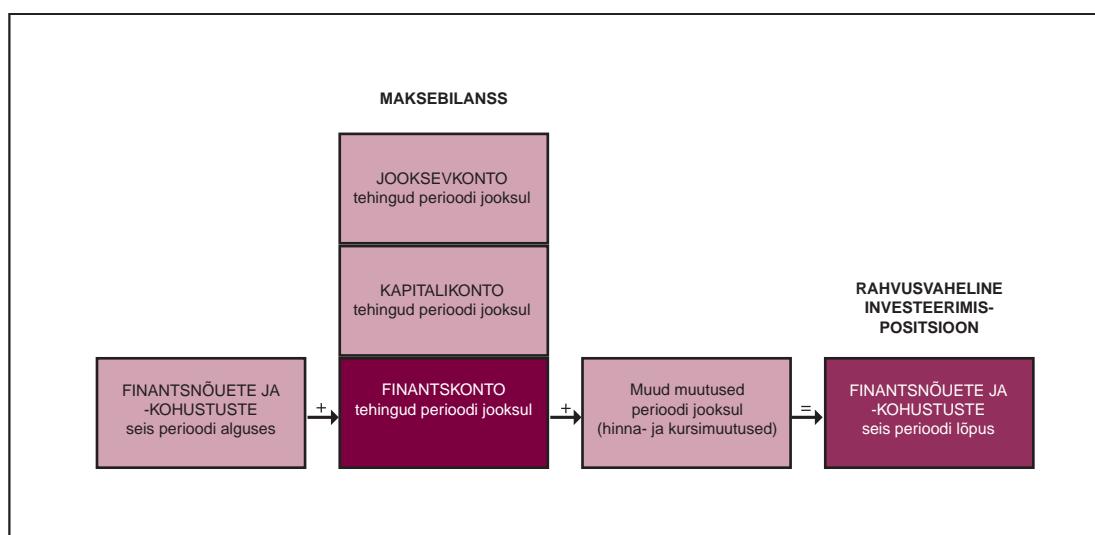
- **koguvälisvõlg** (brutovälisvõlg), mis summeerib kõikide institutsionaalsete sektorite võla iseloomuga väliskohustused;
- **netovälisvõlg**, mis näitab riigi kõikide institutsionaalsete sektorite tagasimaksmisele kuuluvate ehk võla iseloomuga välisvõlguete ja -kohustuste vahet.

Erinevalt rahvusvahelisest investeerimispositsioonist, kus kajastatakse otseinvesteeringuid *valdussuhte põhimõtte (directional principle)*, vt „Maksebilansistatistika mõisted ja selgitused“) alusel, ei vähenda residentse otseinvesteeringuettevõtja poolt otseinvesteerijale antud laenud otseinvesteeringukohustust, vaid need kajastatakse võlaarvestuses bilansi nõuete poolel. Samamoodi ei arvata ka Eesti residentide välismaal asuvatelt otseinvesteeringuettevõtjatelt saadud laene maha Eesti otseinvesteeringunõuetest välismaal, vaid liidetakse võlakohustustega.

Välisvõlg jaguneb pika- ja lühiajaliseks. Pikaajalise välisvõla arvestuse alus on pikaajalised (lepingujärgse tähtajaga üle ühe aasta) võlalaadsed nõuded ja kohustused. Lühiajalise positsiooni moodustab alla üheaastase tähtajaga võlakapital.

Välisvõlga kajastavad näitajad on koostatud perioodi lõpu seisuga.

MAKSEBILANSI JA RAHVUSVAHELISE INVESTEERIMISPOSITSIOONI SEOS

MAKSEBILANSISTATISTIKA MÕISTED JA SELGITUSED

Institutsionaalsed sektorid

Maksebilansi teatud kirjed, rahvusvaheline investeerimispositsioon ja välisvõlg koostatakse ja avaldatakse institutsiooniliste sektorite arvestuses, milleks on:

- *keskpank* – Eesti Pank;
- *valitsemissektor* – keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste haldusalasse kuuluvad riigivalitsemis- ja riigikaitseorganid; keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste eelarvest finantseeritavad teadus-, uurimis-, tervishoiu-, sotsiaalhooldus-, haridus-, kultuuri- ja spordiasutused ning riiklikud fondid ja sihtasutused;
- *krediidiasutused* – Eesti Panga litsentsi omavad krediidiasutused kui eraõiguslikud juriidilised isikud, kellel on õigus võtta avalikkuselt vastu rahalisi hoiuseid ja teisi tagasimakstavaid vahendeid ning anda oma vastutusel laene ja sooritada teisi krediidiasutuste seaduses loetletud tehinguid;

- *muud sektorid* – ülejäänud erasektor (äriühingud, kodumajapidamised ja kodumajapidamisi teenindavad kasumitaotluseta institutsioonid).

Kirjete sisu

Jooksevkonto kajastab välismajandustegevusest saadavate tulude kujunemist ning jaguneb neljaks osaks: kaubad, teenused, tulu ja jooksevülekanded.

Kaupade konto arvestab seda osa kaupade sisse- ja väljaveost, mis võtab osa SKP moodustamisest. Selleks on:

- import rahvuslikuks tarbimiseks – import, mille puhul kauba eest maksavad residentid;
- rahvuslik eksport – kaupade müügist laekub tulu residentidele;
- kaupade töötlemisega seotud kaupade sisse- ja väljavedu.

Eesti väliskaubanduskonto koostamise alus on ametliku väliskaubandusstatistika *põhikaubanduse süsteem* (*special trade system*), mille järgi kaubad võetakse arvele siis, kui need ületavad sisekäibe ehk vaba ringluse piiri. Eksport ei sisalda eelnevalt tollilattu imporditud kaupade taasväljavedu ega nende vormistamist vee- ja õhusõidukite varudeks. Import ei sisalda imporditud kaupade tolliladustamist, lisatud on aga kaupade tarded tollilaost vabaks ringluseks ja töötluks. Kuna ametliku väliskaubandusstatistika ja tollistatistika koostamine ei ole täielikus kooskõlas maksebilansi koostamise põhimõtetega (import CIF-hindades (*cost, insurance, freight*) ehk sisaldab lisaks kauba maksumusele ka kulutusi, mis on seotud kauba veo ja kindlustamisega ostja maa tollipiirini, residentsuse printsiip vs territoriaalsuse printsiip jne), tehakse maksebilansi vajalikud täiendused, millest olulisemad on:

- a) tollis deklareerimata kaubad, mis ei ole ületanud sisekäibe piiri, kuid mis on olnud maksebilansitehingute objekt (nt välisvetes püütud meresaadused, välissadamates ostetud või müüdnud laevad jms);
- b) transpordivahenditele välisriigis viibimise vältel ostetud kaubad: kütus, proviant, müügikaup jms;
- c) kapitalikaupade remonditeenuse ost ja müük;
- d) impordi ümberarvestus FOB-hinda (*free on board*), s.t kauba kogumaksumusest veo- ja kindlustuskulude lahutamine ning nende lisamine teenuste kontole;
- e) hinnamoonutuste arvestamine kaupade ekspordil läbi tolliladude ja vabatsooni;
- f) hinnangud varimajandustegevuse kohta.

Alates 1. maist 2004 põhineb väliskaubandusstatistika kahe aruandlussüsteemi kombinatsioonil. Kaubavahetust Euroopa Liidu väliste riikidega arvestatakse endiselt maksu- ja tolliametile esitatud tollideklaratsioonide alusel (nn Extrastat). Ühendusesisene kaubavahetus registreeritakse nn Intrastati küsitluse abil, mille korraldab statistikaamet (vt <http://www.stat.ee>). Kui Extrastat võimaldab endiselt kasutada põhikaubandussüsteemi, jättes välja kaubavahetuse tolliladude kaudu, siis Intrastat ei võimalda andmetest välja filtreerida vaheladude kaudu liikunud kaupa, mis realselt Eesti siseturule ei jõua, kajastades seega pigem üldkaubanduse põhimõtteid. Tulenevalt Euroopa Liidu suurest osakaalust Eesti väliskaubanduses on nii kaupade sisse- kui väljaveo üldine tase varasemate perioodidega võrreldes kõrgem ja aegridade võrdlemisel tuleb seda eripära silmas pidada. Samuti pole Intrastati aruannete struktuurierinevuste tõttu tollideklaratsioonidega võrreldes enam piisava täpsusega võimalik eristada nn normaaleksporti ja -importi töötluskaupade sisse- ja väljaveost.

Teenuste konto kajastab Eesti residentide poolt mitteresidentidele müüdavaid ja neilt ostetavaid teenuseid:

- a) *veoteenused* – reisijateveo-, kaubaveo- ning muud veoteenused olulisemate veoliikide (mere-, õhu-, raudtee-, maantee-, muu transport) arvestuses;
- b) *reisiteenused* – turistide ja ühepäevakülastajate reisipakettidele ning reisi sihtriigis kaupadele ja muudele teenustele tehtud kulutused. Reisisiteenused sisaldavad lisaks eeltoodule kulutusi haridusele ja raviteenustele sihtriigis. Kui üldjuhul peetakse turismiks välismaal viibimist kuni ühe aasta jooksul, siis õppurite ja ravivajajate puhul ajaline piirang puudub. Turismi eristab reisisiteenustest asjaolu, et rahvusvahelise tava järgi turismiteenuseks peetavaid rahvusvahelisi reisijateveo teenuseid kajastatakse maksebilansis veoteenuste kirjetel;
- c) *sideteenused* – maksed telekommunikatsiooniteenuste (tele- ja raadiotranslatsioon, telegraafside, teleksi- ja faksiside, satelliit- ja kaabeltelevisioon, elektronpost jms) ning posti- ja kulleriteenuste (postisaadetiste pakkimine, lähetamine, vedu ja kättetoimetamine, postkastide rent jms) eest;
- d) *ehitusteenused* – residentide ehitustööde maksumus, mis on seotud ehitusobjektidega välisriigis, ja mitteresidentide ehitustööde maksumus, mis on seotud ehitusobjektidega Eestis. Ehitusteenustena käsitletakse objekte või töid üldjuhul lõpetamistähtajaga kuni üks aasta;
- e) *kindlustusteenused* – elu- ja kahjukindlustuslepingute (-poliiside) sõlmimisel saadavad ja makstavad teenustasud, samuti kahjukäsitluskulud, kindlustusekspertiisid jne. Kahjukindlustuslepingute kohased kindlustuspreemiad ja väljamakstud kahjutasud kajastatakse jooksevülekannete kontol, elukindlustuslepingute järgsed sisse- ja väljamaksed kajastatakse finantskontol muu pikaajalise kapitali kirjetel;
- f) *finantsteenused* – finantsvahendus- ja selle abiteenused (v.a kindlustus), mis on seotud panganduse ja väärtpaberivahenduse komisjoni- ja teenustasudega, varahaldusega, kliiringuga, depositeerimisteenustega, finantsnõustamisega jms;
- g) *arvuti- ja infoteenused* – maksed andmebaaside kasutamise ja arendamise, andmetöötluse ja programmeerimise, riist- ja tarkvaravarakonsultatsioonide, tarkvara juurutamise jms eest, samuti uudisteagentuuride teenused;
- h) *autoriõigus- ja litsentsitasud* – maksed autoriõiguste, litsentside, frantsiiside, müügiõiguste, tööstusprotsesside või muu intellektuaalomandi kasutamiseõiguste eest;
- i) *kaubandus- ja muud kaubandusega seotud teenused* – kaubamaaklerite ja vahendajate komisjoni- ja teenustasud. Kaubandusteenus on residentide poolt välisriigis ostetud kaupade maksumuse ja nende poolt samal perioodil välisriigis edasimüüdud kaupade maksumuse vahe. Tingimuseks on, et kaup ise ei ületa Eesti riigipiiri;
- j) *kasutusrent* – rendimaksed, mille puhul rentnik kasutab lepinguperioodi kestel vara ning lepingu lõppedes tagastab selle rendileandjale (*kapitalirent* – vt allpool);
- k) *mitmesugused äri-, kutsetegevuse ja tehnilised teenused* – äriteenused, mis on seotud konsultatsioonide (õigusabi, raamatupidamine, audit, juhtimiskonsultatsioonid jne), suhtekorralduse ja turunduse (reklaam, arvamus- ja turu-uuringud jne) või muude tehniliste teenustega (jäätmete töötlemine ja utiliseerimine, keskkonnakaitse, arhitektuurilised ja inseneritehnilised teenused, trükiteenused jne);
- l) *isiku-, kultuuri- ja meelelahutusteenused* – raadio, televisiooni ja filmindusega seotud audiovisuaalsed teenused, kontserdi- ja muude ürituste korraldamine, esinemistasud ja honorarid, näituse- ja muuseumiekspositsioonide korraldamine, produtsenditeenused ning muud spordi-, kultuuri- ja vaba aja teenused;
- m) *valitsusteenused, mis ei sisaldu mujal* – muud valitsemissektori osutatud teenused, mis on seotud saatkonna- ja konsulaarteenustega ning sõjaväeteenuste ja muude avaliku sektori pakutavate teenustega, samuti riigilõivud ja teenustena saadav ning osutatav välisabi (välisabi vt ka *jooksevülekanded*).

Tulukonto näitab tootmistegurite (kapital ja tööjõud) kasutamise ja kasutada andmise seotud tulusid. Vastavalt sellele jagunevad tulud kahte rühma:

- a) *tööjõutulu* – kuni aastase töölepinguga välismaal teenitud ja Eestis välismaalastele makstud brutopalk ja tööandja tehtud sotsiaaleraldised;
- b) *investeermistulu* – välisinvesteeringute (otse-, portfelli- ja muude investeeringute) nõuetelt saadav ja kohustustelt makstav *intressi-* ja *dividenditulu*. Kuna äriühingu tegevuskasumi tekkimise ning dividenditulu väljamaksmise vaheline periood võib olla pikk, on selle kasumi maksebilansis arvelevõtmiseks võetud kasutusele *reinvesteeritud tulu* kontseptsioon. *Reinvesteeritud (taasinvesteeritud) tulu* kujutab endast investeeringu suurusele vastavat proportsionaalse osa muutust investeeringuettevõtja põhitegevusega seotud kasumis või kahjumis, mida lisaks tulukontole kajastatakse finantskontol kui täiendavat investeeringut äriühingusse. Kuna dividendide väljamaksmisel reinvesteeritud tulu väheneb, võib reinvesteeritud tulu kontseptsiooni vaadelda kui dividendide tekkepõhist arvestust. Kuna selline arvestusviis on statistiliselt keeruline ning vajalikud andmed pole alati kättesaadavad, on lihtsuse mõttes kokku lepitud, et seda kasutatakse üksnes otseinvesteeringussuhete, mitte portfelliinvesteeringute puhul.

Tulukontol ei arvestata finantsvarade ja -kohustuste ümberhindlusest, sh ebatõenäoliselt laekuvate laenu mahakandmisest ja andestamisest, tekkinud raamatupidamislikke tulusid ja kulusid.

Jooksevülekannete kontrol näidatakse kõik ülejäänud majandustehingud, mis on seotud residentide kasutada oleva kogutulu kujunemisega, kuid ei sisaldu muudel jooksevkonto kirjetel. Jooksevülekanne on oma olemuselt ühepoolne, st rahaülekandele ei pea järgnema (või eelnema) kaubasaadetist või mõne teenuse osutamist ning see pole samas ka tulu tootmistegurite kasutamise eest. Jooksevülekanded on seotud tavaliselt maksude, trahvide, toetuste, finantsannetuste, pärandvara, liikmemaksude, kindlustuspreemiate ja kahjutasudega. Jooksevülekannete kirjetel kajastatakse vastukirjetena ka välisabina saadud ja osutatud teenuste ning kaupade maksumust. Jooksevülekannete konto vaatleb rahavoogusid kahes osas:

- a) valitsemissektori ülekanded;
- b) muude sektorite ülekanded.

Valitsemissektori ülekannete all mõistetakse neid summasid, mis on seotud Eesti valitsemissektori saadud ja makstud ülekannetega, sh valitsemissektori kasutatud välisabi ja Eesti riigi panus Euroopa Liidu eelarvesse. *Muude sektorite ülekannete* koosseisus on peamiselt kindlustuslepingutega seotud rahavood, muude sektorite kasutatud (sh valitsemissektori vahendatud) välisabi ning *töötajate rahaülekanded*, kus näidatakse välisriikide töötajate (isikud, kes on võõrriigis elanud ja töötanud üle ühe aasta) rahasaadetised koduriiki juhul, kui neid on palganud võõrriigi ettevõtja.

Kapitalikonto koosneb kolmest osast:

- a) *valitsemissektori kapitaliülekanded*;
- b) *muude sektorite kapitaliülekanded*;
- c) *immateriaalne vara*.

Kapitaliülekanded on ühepoolsed nagu jooksevülekandedki, kuid saadavad või makstavad summad ei muuda otseselt residentide kasutatavat kogutulu. Enamlevinud kapitaliülekanded on seotud rahvusvaheliste (peamiselt Euroopa Liidu) fondide rahaliste vahendite kasutamisega infrastruktuuriobjektide ehitam

mise rahastamiseks. Immateriaalne vara on seotud mittetootmislike mittefinantsiliste varade (intellektuaal-omandi) soetamise ja müügiga (frantsiisid, müügiõigused, kaubamärgid, tööstusprotsessid, CO2 kvoodid jms).

Finantskonto kajastab jooksevkonto finantseerimise allikaid ehk välisinvesteeringuid, mis liigituvad nelja kategooriasse:

- a) *otseinvesteeringud*;
- b) *portfelliinvesteeringud*;
- c) *tuletisinstrumentid*;
- d) *muud investeeringud*.

Otseinvesteeringuna käsitletakse Eesti maksebilansis investeeringut, millega kaasneb investori oluline, vähemalt 10% hääleõigust andev osalus investeeringuettevõtte aktsia- või osakapitalis. Rahvusvaheliste standardite kohaselt kajastatakse otseinvesteeringutena ka laenusuhteid ja muid rahapaigutusi ettevõtte ja selles olulist osalust omavate investorite vahel (v.a finantsvahendajad, kelle puhul kajastatakse otseinvesteeringuna üksnes allutatud laenud).

- *Otseinvesteeringuettevõtte* – ettevõtte, mida kontrolliv või mõjutav (st vahetult või kaudselt vähemalt 10% hääleõigust omav) investeerija on teise riigi resident.
- *Otseinvesteerija* – mitteresidendist füüsiline või juriidiline isik, kes omab vahetult või kaudselt vähemalt 10% investeeringu hääleõiguslikest aktsiatest või osadest.

Otseinvesteeringuettevõtte ja otseinvesteerija vahelised nõuded ja kohustused kajastatakse maksebilansis kokkuleppeliselt *valdussuhte põhimõttel (directional principle)*:

- Eestisse tehtud otseinvesteeringute koondreal (kajastab kohustusi) arvatakse siia tehtud investeeringutest maha kõik otseinvesteeringuettevõtte nõuded otseinvesteerijatele;
- Eestist välismaale suunatud otseinvesteeringute koondreal (kajastab nõudeid) arvatakse piiri taha tehtud investeeringutest maha kõik otseinvesteerijate kohustused otseinvesteeringuettevõtjate vastu.

Otseinvesteeringute konto jaguneb järgmisteks kirjeteks:

- a) *otseinvesteeringuettevõtjate aktsia- või osakapital*;
- b) *reinvesteeritud* ehk *taasinvesteeritud* tulu – otseinvesteerija osalusega proportsionaalne osa otseinvesteeringuettevõtte tegevuskasumist või -kahjumist. Reinvesteeritud tulu ei sisalda varade väärtuse muutumisest tekkinud tulusid ja kulusid;
- c) *muu otseinvesteeringukapital* – otseinvesteeringuettevõtte ja otseinvesteerija vahelised laenude, võlaväärtpaberite või kaubanduskrediidiga seotud nõuded ja kohustused.

Otseinvesteeringuid peetakse pikaajaliseks kapitalipaigutuseks.

Portfelliinvesteeringute kontrol kirjendatakse nõuete ja kohustuste kaupa väärtpaberiinvesteeringud, mis jaotatakse järgmiselt:

- a) *omandiväärtpaber* – väärtpaberiinvesteering ettevõtte aktsia- või osakapitali, millega ei kaasne olulist mõju ehk see moodustab vähem kui 10% hääleõigusest ettevõtja aktsia- või osakapitalis;

b) *võlaväärtpaber* – võlanõuet tõendav võlakiri ja rahaturuinstrument:

- *võlakiri* – selle omaniku nõudeõigust tõendav väärtpaber, mis sisaldab laenuvõtja kohustust maksta laen kokkulepitud tähtajal laenuandjale tagasi ning tasuda intressid. Võlakiri on üldjuhul pikaajaline (lunastamistähtaeg üle ühe aasta);
- *rahaturuinstrument* – rahaturul kaubeldav kõrge likviidsuse ning madala intressi- ja krediidiriskiga, üldjuhul alla ühe-aastase lunastamistähtajaga lühiajaline võlakohustus.

Portfelliinvesteeringud kajastatakse maksebilansis institutsionaalsete sektorite kaupa.

Tuletisinstrument on finantsinstrumendi, indeksi või kaubaga seotud väärtpaber, mis võimaldab finantsriskidega kauplemist turul, st õigust või kohustust osta, müüa või vahetada finantsvara tulevikus kokkulepitud hulgal ja hinnaga. Enamlevinud tuletisinstrumendid on *optsioonid*, *forvardid*, *futuuriid* ja *vahestehingud* (*swaps*). Maksebilansis kajastatakse tuletisinstrumente institutsionaalsete sektorite kaupa, nõuded ja kohustused eraldi. Tuletisinstrumenti peetakse lühiajaliseks kapitaliks.

Muud investeeringud on kõik ülejäänud investeeringud, mis ei ole otse- või portfelliinvesteeringud ega seotud tuletisinstrumentidega:

- *kaubanduskrediit* – müüdud või ostetud kaupade ja teenuste eest laekumata või tasumata summad ning ettemaksud, mis kajastatakse tekkepõhiselt nii maksebilansi kui ka rahvusvahelise investeerimispositsiooni arvestuses. Kaubanduskrediiti peetakse kokkuleppeliselt lühiajaliseks;
- *laenud* – institutsionaalsete sektorite lühiajalised ehk tähtajaga kuni üks aasta (k.a) ja pikaajalised ehk tähtajaga üle ühe aasta laenud, kui need ei ole seotud otseinvesteeringutega. Laenudena käsitletakse ka *kapitalirenti* (laen ehk renditehing vara soetamiseks tingimusel, et krediidiobjekt jääb vara maksumuse ja intresside kustutamiseni rendileandja omandusse) ja *repotehinguid* (laen väärtpaberite tagatise);
- *sularaha ja hoiused* – nõuetena kajastatakse residentide käsutuses olevat välissularaha ning välisriigi krediitiasutustes olevaid hoiuseid. Kohustuste poole moodustavad mitteresidentide hoiused Eesti krediitiasutustes. Euroopa Keskpannga meetodika kohaselt kajastatakse siin kirjel ka krediitiasutuste ja keskpannga sektorisiseseid laenuvõtjate ja -kohustusi. Sõltuvalt hoiustamistingimustest võivad hoiused olla kas lühi- või pikaajalised.
- *muud nõuded ja kohustused* – muud tähtajaks laekumata või tasumata summad (muu debitoorne ja kreditoorne välisvõlgnevus, viitvõlad jne), mis tulenevad tekkepõhisest majandusarvestusest, samuti muud teiste kirjetega mitteseotud lühi- ja pikaajalised nõuded ja kohustused. Sellel kirjel kajastatakse ka *kindlustusseltside* kogutud elukindlustuspreemiate eraldised ning nende väljamaksud.

Reservvarad – riigi keskpannga kulla- ja välisvaluutareservid, mis on kokkuleppeliselt lühiajaline kapital. Reservvaradeks nimetatakse üldjuhul keskpannga kõrge likviidsusega kaubeldavaid välisvarasid, mis näidatakse järgmistel kirjetel:

- a) *rahakuld* – kullana hoitavad reservvarad;
- b) *SDRid* – *special drawing rights* ehk laenamise erioigus on Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) arvestusühik, mille väärtuse aluseks on neljast valuutast (USD, EUR, JPY ja GBP) koosnev korv. Igale IMFi liikmesriigile avatakse SDRi konto, mida kasutatakse laenutehingute ja mitmesuguste muude sellega seotud operatsioonide läbiviimiseks liikmesriigi ja IMFi vahel;
- c) *reservpositsioon IMFis* – liikmesriigile vajaduse korral kättesaadav laenulaadne sissemaks IMFi;

- d) *välisvaluuta* – välisvaluuta või sellega võrdväärset reservvarad: välissularaha ja valuutahoiused, omandiväärtpaberid, võlakirjad ja rahaturuinstrumentid ning tuletisinstrumentid;
- e) *muud nõuded* – muud likviidsed välisaktivad.

MAKSEBILANSISTATISTIKA KOOSTAMISE SÜSTEEMID

Maksebilansi koostamise maailmapraktikas on kasutusel kolm põhimõtteliselt erinevat süsteemi:

- küsitluste süsteem (*survey system / transaction-based system*);
- rahavoogude süsteem (*settlements system / cash-based system*);
- administratiivne süsteem (*administrative system*).

Neile lisaks kasutatakse mitmesuguseid kombineeritud süsteeme.

Küsitluste süsteem põhineb infol, mis on kogutud erinevate statistiliste küsitlusvormide ja uuringute abil. Lähtuvalt vajadusest, uuritavast valdkonnast ning konkreetse riigi iseärasustest kasutatakse nii väljavõteliisi kui ka kõikseid vaatlusi. Küsitlusvormid järgivad oma ülesehituselt kas maksebilansi või finantsaruannete struktuuri ja raamatupidamisarvestuse põhimõtteid. Küsitluste süsteemi eeliseks on selle paindlikkus, kuid teisest küljest raskendab statistiliste vaatluste läbiviimist nende kõrge hind, madal vastamismäär ning väike operatiivsus. Küsitluste süsteemi edukamate kasutajate hulka kuuluvad angloameerika riigid: Austraalia, Uus-Meremaa, Suurbritannia, Iirimaa, Ameerika Ühendriigid ja Kanada.

Rahavoogude süsteem tugineb residentsete pankade kaudu sooritatavate rahvusvaheliste maksete kogumisele, kodeerimisele ja töötlemisele. Vastavalt tehingu kirjeldusele antakse sooritatud maksetele või laekumistele kas kliendi, krediidasutuse või keskpanga poolt maksebilansi kirjetele tehingukoodid, mis vastavad maksebilansi struktuurile. Rahavoogude süsteem võimaldab koguda detailset ja operatiivset infot, kuid on samas piiratud: rahavoogudes ei kajastu tekkepõhine arvestus, sageli puudub tehingu kirjeldus või maksebilansikood, esineb tasaarveldusi ning rahavood ei võimalda ka positsioonide kalkuleerimist. Puhast rahavoogude süsteemi on paljudes mandri-Euroopa riikides välja tõrjunud kombineeritud süsteem.

Administratiivne süsteem kasutab infoallikana erinevate ametkondade poolt eelnevalt kogutud andmeid. Sellise süsteemi kasutamine eeldab avaliku sektori täielikku kontrolli välistehingute üle. Riike, mille maksebilans põhineb üksnes administratiivsel infol, on vähe, kuid suuremal või vähemal määral kasutatakse seda lisaks küsitluste ja rahavoogude süsteemile peaaegu kõigis maades. Administratiivse süsteemi oluline puudus on nõrk kontroll andmete kvaliteedi üle.

MAKSEBILANSISTATISTIKA KOOSTAMINE EESTIS

Eesti alustas riigi maksebilansi koostamist 1992. aastal. Tolleaegse pangandussüsteemi nõrkuse tõttu võeti kasutusele küsitluste süsteem. Kuna see ei ole pidevalt muutuv majanduskeskkonnas küllalt paindlik, uuriti võimalusi maksebilansi koostamiseks rahavoogude alusel. Rahavoogude süsteem lisandus küsitluste süsteemile 1994. aastal. Seoses 1996. aastal alustatud rahvusvahelise investeerimispositsiooni koostamisega on üha tähtsamaks muutunud küsitlusvormid. Nende peamine eelis on võimalus koguda tekkepõhiseid andmeid ja muid näitajaid, mis rahavoogudes ei kajastu (nt kaubanduskrediit, reinvesteeritud tulu).

Tänaseks on Eestis välja kujunenud maksebilansi koostamise **kombineeritud süsteem**. Kaks paralleelselt toimivat andmebaasi täiendavad teineteist ning lihtsustavad vigade avastamist. Nende sidumine administratiivse infoga tagab ühtlasi maksebilansistatistika (maksebilanss, rahvusvaheline investeerimispositsioon ja välisvõlg) parema kvaliteedi, mis on avatud ning madala kontsentreeritusega majandusruumi tingimustes tavaliselt raskendatud.

Maksebilansi ja välissektori muu kvartalstatistika puhul on väga oluline küsitluste süsteem, mida täiendab rahavoogude abil kogutav info. Kuu maksebilansside (maksebilansi kiirhinnangud) koostamisel kasutatakse lisaks keskpanga, krediitiasutuste ja valitsemissektori kuuaruannetele rahavoogude süsteemi, mida täiendatakse mitmesuguste ökonomeetriliste mudelite abil. Maksebilansi kiirhinnangut, mille avaldamine tuleneb Euroopa Keskpanga nõuetest, hakati avaldama alates 1999. aasta andmetest.

Erinevaid küsitlusvorme on hetkel kasutusel seitse, mille abil kogutakse kvartalite kaupa teavet enam kui 3500 ettevõtjalt. Rahavoogude süsteem hõlmab aastas ligi 140 000 maksebilansi koostamise aspektist olulist tehingut, mille kohta saabub teave nn avatud süsteemi (*open system*) kaudu: keskpanga jõuab maksedokumentidel info vaid tehingute ühe poole – deebet või krediit – kohta. Edastatakse ainult pangaklientide maksed. Pangandussektori tehingud kirjendatakse maksebilansis pangabilansside, kasumiaruannete jt finantsaruannete alusel.

Peale eeltoodud põhiallikate kogutakse infot ka paljudest muudest kanalitest: ametlik väliskaubandusstatistika, Eesti väärtpaberite keskregister, finantsinspeksioon, statistikaameti küsitlused, justiitsministeeriumi registrikeskus, maa-ameti hinnastatistika, Eesti Panga raamatupidamisregistrid, valitsemissektori asutused jne. Lisaks olemasolevale teabele korraldatakse statistilisi vaatlusi, antakse hinnanguid ning kasutatakse ökonomeetrilisi mudeleid. Maksebilansistatistika koostamiseks kasutatavatest infoallikatest annab ülevaate tabel 3.2.

Tabel 3.2. Maksebilansistatistika koostamiseks kasutatavate alg- ja koondandmete ulatus ja nende laekumise sagedus

Aruande nimi	Sihtgrupp / aruande sisu	Sagedus	Tähtaeg pärast aruandeperioodi	Valimi suurus / andmeallikate arv 2010. aastal
KÜSITLUSTE SÜSTEEM				
Vorm 2 ja 7	Välisosalusega äriühingud	kvartal	20 päeva	1967
Vorm 3	Välisosaluseta veondusäriühingud	kvartal	20 päeva	243
Vorm 4	Välisosalusega veondusäriühingud	kvartal	20 päeva	207
Vorm 6	Välisosaluseta äriühingud	kvartal	20 päeva	1075
Vorm 9	Kindlustusseltsid ja -vahendajad	kvartal	20 päeva	23
Vorm 10	Muud finantsvahendajad	kvartal	20 päeva	30
RAHAVOOGUDE SÜSTEEM				
Rahavoogude süsteemi aruandlus vastavalt rahvusvaheliste maksete deklareerimise korrale	Krediitiasutustes deklareeritud rahvusvahelised laekunud maksed	15 päeva	25 päeva	11

Aruande nimi	Sihtgrupp / aruande sisu	Sagedus	Tähtaeg pärast aruande-perioodi	Valimi suurus / andmeallikate arv 2010. aastal
	Krediitiasutustes deklareeritud rahvusvahelised lähetatud maksed	15 päeva	8 päeva	11
ADMINISTRATIIVNE TEAVE				
KREDIIDIASUTUSED				
Ressursside jääkide ja käivete aruanne	Krediitiasutustes hoiustatud vahendite ja krediitiasutuste saadud laenude andmed residentsuse ja muude iseloomustavate üksikasjade kaupa	kuu	5 päeva	16
Laenude jääkide ja käivete aruanne	Krediitiasutuste välja antud laenud residentsuse ja muude iseloomustavate üksikasjade kaupa	kuu	5 päeva	16
Kasumiaruanne	Krediitiasutuse tulude-kulude jaotus residentsuse kaupa	kvartal	10 päeva	16
Mitteresidentidele müüdud ja neilt ostetud teenused	Krediitiasutuse valitud tulu-kulu kirjete laiendatud esitus mitteresidentide osas	kvartal	10 päeva	16
Väärtpaberite aruanne	Krediitiasutuse väärtpaperiportfelli detailne aruanne residentsuse kaupa	kuu	5 päeva	16
Bilansiväliste kirjete aruanne	Krediitiasutuse bilansivälise tegevuse aruanne	kvartal	30 päeva	16
Varahalduse ja investeerimisteenuste aruanne	Krediitiasutuste varahalduse ja investeerimistevusega seotud aruanne	kvartal	5 päeva	16
Mittetehinguliste finantsvoogude aruanne	Krediitiasutuste aruandeperioodil toimunud mittetehingulised finantsvood, v.a valutakursimuutustest tekkinud ümberhindlused	kuu	12 päeva	16
EESTI PANK				
Eesti Panga maksebilansi aruanne	Finantsosakonna aruanne Eesti Panga bilansikirjete mitteresidentidega seotud jääkide, nende muutuste ning kasumiaruannete mitteresidentidega seotud kirjete muutuste kohta	kuu	5 päeva	1
STATISTIKAAMET				
Ametlik väliskaubandusstatistika	Tollideklaratsioonide töödeldud, täiendatud ja grupeeritud andmed (Extrastat) Ühendusesisese kaubavahetuse aruanne (Intrastat)	kuu	50 päeva	1
Leibkonna eelarve uuring	Andmed turistide kulutuste kohta välisriikides	kvartal	120 päeva	1
Valitsemissektori välisabiga seotud nõuded ja kohustused	Välisabi tekkepõhine arvestus	kvartal	58 päeva	1
Majutusasutuste aruanne	Andmed majutusasutustes teenindatud turistide arvu ja käibe kohta	kuu	40 päeva	1
JUSTIITSMINISTEERIUMI REGISTRITE JA INFOSÜSTEEMIDE KESKUS				
Äriregistri, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri andmekogu	Andmed Eestis registreeritud juriidiliste isikute ja nende omanike kohta	kuu	1 kuu	1
Kinnistusraamatu registri andmekogu	Andmed mitteresidentidele kuuluvate kinnisvara-objektide kohta	aasta	kokkuleppel	1
MAA-AMET				
Maa-ameti kinnisvaratehingute andmekogu	Mitteresidentide omandatud ja võõrandatud kinnisvaraga seotud tehingud riikide kaupa	kvartal	1 kuu	1
EESTI VÄÄRTPABERIKESKUS (EVK)				
Väärtpaberite keskregistri andmebaas	EVKs registreeritud väärtpaperiemissioonide statistika	kuu	20 päeva	1
PIIRIVALVEAMET				
Piiriületusstatistika	Aruanne Eesti piiri ületanud inimeste kohta nende kodakondsuse kaupa	kuu	25 päeva	1
VÄLISMINISTEERIUM				
Välisriikides asuvate diplomaatiliste teenistuste statistika	Andmed Eesti välissaatkondade ja -esinduste kulutuste, tulude ja varade kohta	kvartal	45 päeva	1

Aruande nimi	Sihtgrupp / aruande sisu	Sagedus	Tähtaeg pärast aruande-perioodi	Valimi suurus / andmeallikate arv 2010. aastal
MAKSU- ja TOLLIAMET				
Maksustatistika	Andmed mitteresidentidelt Eestis ja residentidelt välismaal kinnipeetud maksude kohta	aasta	vastavalt vajadusele	1
TALLINNA JA TARTU LINNAKANTSELEID				
Välisvarade ja -kohustuste aruanne	Tallinna ja Tartu välislaenude ja välisvarade ning nende finantstulude-kulude aruanne	kvartal	45 päeva	2
RAHANDUSMINISTEERIUM				
Välislaenude aruanne	Riiklike laenude kasutamise ja teenindamise aruanne	kuu	10 päeva	1
Välisvarade aruanne	Riigikassa varade jäägi ja perioodi muutuste aruanne	kuu	1 kuu	1
MUUD				
Töötukassa, haigekassa jm				5–10

Eelkirjeldatud kombineeritud süsteemi (rahavood + küsitlused + administratiivsed allikad) kasutavad lisaks Eestile mitme teise riigi keskpangad (sh Läti, Leedu, Rootsi, Tšehhi). Sealjuures on kõnealune mudel viimase ajal Euroopa Liidu institutsioonide heakskiidul populaarsust kogunud ka muudes Euroopa riikides, kus kasutati seni infokanalina üksnes range kapitalikontrolli ajal üles ehitatud rahavoogude süsteemi.

MAKSEBILANSISTATISTIKA KOOSTAMISE ÕIGUSLIKUD ALUSED JA ANDMEKAITSE

Eesti Panga seaduse paragrahvi 2 lõike 2 punkti 6 kohaselt vastutab Eesti Pank riigi maksebilansi koostamise eest, mis on seaduse järgi üks tema põhiülesandeid.

Sama seaduse paragrahv 34 lõige 1 käsitleb maksebilansi koostamist, mis annab keskpangale õiguse saada tasuta Eesti maksebilansi koostamiseks vajalikke andmeid kõigilt riigi- ja omavalitsusorganitelt ning Eesti territooriumil asuvatelt välismajandustehinguid sooritavatelt juriidilistelt isikutelt.

Lisaks Eesti Panga seadusele sätestab maksebilansi koostamist uuendatud **riikliku statistika seadus** (10.06.2010), mille paragrahvi 8 lõike 1 alusel on Eesti Pank maksebilansistatistika koostamise osas riikliku statistika tegija. Eesti Pangale ning andmeesitajatele laienevad kõik riikliku statistika seadusest tulenevad sätted, mis on seotud vaatluste korraldamise, andmete esitamise kohustuse, andmekaitse, andmete avaldamise ning poolte vastutusega. Seaduse paragrahv 39 lõiked 1 ja 3 annavad Eesti Pangale võimaluse teha ettekirjutusi ja rakendada sunniraha ettevõtetele, kes ei esita andmeid tähtajaks või esitavad neid moonutatult.

Eesti krediidasutuste maksebilansialast aruandlust reguleerivad vastavad Eesti Panga presidendi määrused.

Eesti Pank tagab kehtiva õiguskorra kohaselt kõigi esitatud üksikandmete täieliku organisatsioonilise, infotehnoloogilise ning füüsilise kaitse. Andmeid kasutatakse üksnes statistilistel eesmärkidel ning need avaldatakse ainult agregeeritud kujul, identifitseerimist võimaldavate tunnusteta.

ANDMETE AVALDAMISE JA KORRIGEERIMISE PÕHIMÕTTED

Statistiliste andmete avalikustamisel järgitakse **Rahvusvahelise Valuutafondi andmelevi eristandardit** (*Special Data Dissemination Standard; SDDS*), millega Eesti ühines 1998. aasta oktoobris. Standardiga on statistikakategooriate lõikes kehtestatud miinimumnõuded andmete sisu, avaldamise perioodilisuse ning tähtaegade kohta.

Andmelevi. Maksebilansistatistika koos pressiteadete, analüüside ja statistiliste tabelitega avaldatakse Eesti Panga koduleheküljel (vt <http://www.statistika.eestipank.ee>).

Andmete korrigeerimise põhimõtted. Eelnevate perioodide andmeid korrigeeritakse täiendava informatsiooni laekudes ja meetodiliste muudatuste kohaselt järgmiselt:

- *Regulaarne korrigeerimine:*
  - a) II, III ja IV kvartali maksebilansi ja investeerimispositsiooni esmasel avaldamisel korrigeeritakse regulaarselt eelmise kvartali andmeid;
  - b) I kvartali maksebilansi ja investeerimispositsiooni esmasel avaldamisel korrigeeritakse nii eelmise kvartali (IV) kui ka kõikide eelmiste kvartalite andmeid, mille kohta on laekunud täiendavat infot. Andmed on lõplikud siis, kui need on integreeritud rahvusliku arvepidamise sisend-väljund-tabelitesse (kuni viie aasta pärast);
  - c) kvartali maksebilansi valmimise järel korrigeeritakse sama kvartali kolme kuu maksebilansi kiirhinnaanguid nii, et nende kirjetega summa võrduks kvartali maksebilansi kirjetega väärtustega.
- *Erakorraline korrigeerimine:*
  - a) erandjuhtudel, oluliste vigade ilmnemisel korrigeeritakse uue perioodi andmete avaldamisel vastavalt vajadusele ka varasemate perioodide andmeid;
  - b) meetodika või andmete kogumise süsteemi muutuste puhul võidakse korrigeerida uue perioodi andmete avaldamisel ka varasemate perioodide andmeid nii kaugemale kui võimalik;
  - c) erakorralistest korrigeerimistest teavitatakse avalikkust maksebilansi ja investeerimispositsiooni pressiteadetes.

Aruandeperiood / Avaldamiskuu	Aasta T-1		Aasta T				Aasta T+1	
	...	IV kv	I kv	II kv	III kv	IV kv	I kv	...
September								
Detsember								
Märts								
Juuni								

Regulaarne korrigeerimine
  Esmase avaldamine

Arvestusühik. Maksebilansi, rahvusvahelise investeerimispositsiooni ja välisvõla arvestusühik on alates 1. jaanuarist 2011 euro. Kõik välissektori tagasiulatuvad aegread on ümber arvestatud eurodesse kursiga 1 euro = 15,6466 krooni.